

13. Bestuur en financiën

In Micha 6:8 staat: 'Je weet wat de HEER wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God'. Met die tekst in het achterhoofd staan we voor een betrouwbaar en dienstbaar bestuur. Een betrouwbaar bestuur van de provincie is de basis voor de provincie om haar doelen te bereiken. Dat vraagt om integriteit en staan voor gemaakte afspraken. Het bestuur van de provincie is gericht op samenwerking. Voor vrijwel alle doelen die de provincie heeft, is zij niet de enige partij die een rol speelt. Daarom willen we regelmatige evaluatie van de eigen rol ten opzichte van partners en in de ogen van partners.

13.1 Taakopvatting

De provincie heeft een aantal wettelijke taken die zich vooral richten op ruimte, economie en openbaar vervoer. Ook cultuur hoort voor een deel tot de taken van de provincie, waar dit de lokale belangen overstijgt. Deze wettelijke taken moet de provincie vanzelfsprekend goed uitvoeren. Naast de wettelijke taken mag de provincie zelf bepalen welke taken zij wil aanpakken.

De ChristenUnie denkt dat de provincie Gelderland het verschil kan maken op een aantal verschillende gebieden. Het idee van Brede Welvaart staat hierbij voor de ChristenUnie centraal. Brede Welvaart gaat over of mensen blij zijn in hun omgeving, of deze gezond is, er sociale cohesie en onderling contact is en mensen zich veilig voelen. Daarom is het belangrijk dat de provincie zich inzet voor leefbaarheid en aandacht besteedt aan het verleden van Gelderland. De basisgedachte van de provincie is wel dat een taak het beste zo dicht mogelijk bij de burger kan worden uitgevoerd. De beslissing wordt bij voorkeur genomen op de plaats waar die ook effect heeft.

In veel gevallen zal dit de gemeente zijn. Er kunnen zich echter situaties voordoen waarin provincies een meerwaarde kunnen leveren op taken buiten het wettelijke domein. Hier zal vooral sprake van zijn wanneer er (boven) regionale kwesties of sector-overstijgende zaken spelen en gemeenten niet in staat zijn de betreffende zaken aan te pakken of op te lossen. Een goed voorbeeld is de huisvestingsproblematiek van arbeidsmigranten. Wanneer deze situatie zich voordoet, kunnen Provinciale Staten zelfstandig besluiten om een provinciale inzet te leveren en het takenpakket uit te breiden.

Onze keuzes

- + De verantwoordelijkheid voor een groot aantal taken is verplaatst van het rijk naar de gemeenten. Het gemeentebestuur heeft veel vrijheid bij de uitvoering van deze taken. De provincie bevordert de gemeentelijke beleidsvrijheid zoveel mogelijk;
- + De ChristenUnie heeft er vertrouwen in dat de gemeenten in Gelderland hun taken goed oppakken. Daarvoor werken gemeenten ook veel met elkaar samen. Structurele samenwerking

tussen gemeenten mag echter niet leiden tot verarming van de lokale democratie. Zolang de gemeenten haar taken goed uitvoeren en het democratisch proces gewaarborgd blijft, blijft de provincie op afstand. Mochten zich grote en structurele problemen voordoen, dan kan er besloten worden om deze bovengemeentelijke taken over te nemen.

13.2 Bestuursstijl

De ChristenUnie pleit voor een houding die luisterend, samenwerkend, verbindend en integer is. Het provinciebestuur kan niet zonder samenwerking met andere partijen. Belangrijk hierbij zijn de gemeenten, maatschappelijke organisaties, vrijwilligersorganisaties, het bedrijfsleven, hogescholen en universiteiten. Samenwerking vraagt om een houding die samenwerking bevordert. Het betekent ook dat de provincie vaak zal participeren in netwerken om haar doelen te bereiken. Dit vraagt om transparantie en integriteit ten opzichte van de inzet en de te bereiken doelen en om een duidelijke rolverdeling tussen het college van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten.

Ondermijning is een groot probleem waar wij onze ogen niet voor sluiten. Een goede screening van de mensen die binnen het bestuur actief zijn, is daarbij gewenst. Daarnaast pleiten wij voor een jaarlijkse integriteitsdag, een dag waarop we met het College van Gedeputeerde Staten en Statenleden samen kijken naar ons eigen handelen en tevens weer bewustwording creëren voor de risico's van beïnvloeding van de besluitvorming door mensen/organisaties met andere belangen.

Onze keuzes

- + De zelfstandigheid van de provincies staat buiten kijf. Waar nodig wordt op bovenregionaal niveau samengewerkt, maar dit gebeurt steeds vanuit het perspectief van de zelfstandige provincie;
- + Het systeem van belastingheffing door opcenten op de motorrijtuigenbelasting staat ter discussie. De ChristenUnie is voorstander van een eigen belastinggebied voor de provincie omdat dat recht doet aan de open huishouding van de provincie. Een nieuw belastinggebied moet voldoende financiële ruimte geven om de provinciale taken volwaardig uit te kunnen voeren;
- + In gemeenschappelijke regelingen dienen Provinciale Staten zelf een zienswijze op begrotingen en verantwoordingen in; om bestuurders niet in de rol van zowel uitvoerder als controleur te manoeuvreren wordt het indienen van zienswijzen nooit gemandateerd aan het College;
- + Integriteitstoets: Er is/komt een jaarlijks integriteitsdag voor Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en ambtenaren. Het integriteitsbeleid van de provincie wordt tenminste eenmaal in de vier jaar geactualiseerd;

- ⊕ De provincie dient transparant te zijn en geeft daarom inzicht in geautomatiseerde processen en gebruik van algoritmes. De provincie houdt van al haar werkzaamheden actief en controleerbaar bij welke algoritmes zij op basis van welke informatie voor welk doel gebruikt;
- ⊕ Kritische zelfreflectie is nodig. Daarom maakt de provincie geld vrij voor onderzoek naar haar eigen beleid (het zogenaamde artikel 213a-onderzoek);
- ⊕ De provincie ziet erop toe dat elke gemeente een actieve rekenkamer heeft;
- ⊕ De provincie stimuleert democratische controle. Daarom zijn de documenten die het college van GS naar Provinciale Staten stuurt eenvoudig geschreven en zijn de argumenten duidelijk. De Statenbrieven en voorstellen moeten duidelijk zijn en zoveel mogelijk ook voor buitenstaanders te begrijpen;
- ⊕ Er komt een breed en wettelijk geborgd uitdaagrecht van burgers richting de overheid. Burgers kunnen de provincies uitdagen door met een alternatief voorstel te komen voor de invulling van bepaalde publieke taken en het bijbehorende budget. De provincie moet dit voorstel overnemen of beargumenteerd en in overleg met de provinciale staten verwerpen;
- ⊕ Verantwoording is belangrijk. De ChristenUnie zet zich daarom in voor regelmatige evaluatie van beleid en wil dat de jaarstukken duidelijk laten zien wat er wel en niet gelukt is;
- ⊕ Ondernijning gaan we tegen. Daarin werkt de provincie samen met andere overheden. Bij enige twijfel doen we onderzoek naar de herkomst van bezit;
- ⊕ De provincie treedt op als partner van de gemeente bij het op orde houden of krijgen van de financiële huishouding en biedt ondersteuning waar nodig. De provincie heeft als wettelijke taak om toezicht te houden op de financiën van gemeenten. Als het vrijblijvend helpen van de gemeente niet voldoende was, zet de provincie de wettelijke toezichtsinstrumenten in.

13.3 Financiën

Gelderland heeft een grote financiële reserve. De verkoop van Nuon heeft ons een flink stamkapitaal opgebracht. Het afgelopen decennium hebben we daar al een behoorlijk gedeelte van uitgegeven, maar we blijven een rijke provincie. Dit zal ook de komende jaren zo blijven, al neemt de financiële ruimte fors af.

De overheid probeert maatschappelijke doelen te bereiken. Geld is daarbij één van de

belangrijkste instrumenten. Geld is dus geen doel op zich en ook niet het enige instrument. Het redeneren over geld begint altijd bij de doelen die we als provincie willen bereiken.

Rijkdom geeft verantwoordelijkheid om hier op een goede manier mee om te gaan: om het niet te verbrassen, maar ook om er niet onnodig op te blijven zitten. Die verantwoordelijkheid zien we in drie punten:

1. We zijn kritisch op waar we geld aan uitgeven. Het hebben van veel geld maakt het verleidelijk om minder kritisch te zijn op waar we geld aan uitgeven, maar bij verantwoord omgaan met geld hoort altijd een kritische toets: is het nodig dat we dit doen en is het bedachte bedrag niet te hoog? We stellen duidelijke doelen en onderbouwen goed waarom uitgaven bij gaan dragen aan deze doelen. Wanneer revolverendheid een optie is maken we een onderbouwde afweging of we het geld revolverend inzetten of niet. Revolverendheid kan helpen om over een langere periode doelen te bereiken, maar moet wel effectief en doelmatig zijn.
2. We gaan echter niet krampachtig om met uitgaven. Een kritische afweging kan leiden tot krampachtigheid en het moeilijk doen van grote uitgaven. De maatschappelijke doelen zijn leidend. Als een doel belangrijk is, een grote uitgave bijdraagt aan dat doel en dit goed is onderbouwd, doen we deze grote uitgave blijmoedig. Bij verantwoord omgaan met geld hoort namelijk ook dat we niet onnodig op ons geld blijven zitten.
3. We geven ons geld effectief en doelmatig uit. Verantwoord omgaan met geld betekent dat we willen weten of onze uitgaven zinvol zijn. Bereiken we de doelen die we hebben gesteld? Werken onze instrumenten? We stellen heldere doelen. Het college laat zien of die doelen worden bereikt. De belangrijkste instrumenten worden regelmatig onderzocht op effectiviteit en doelmatigheid. Ook dit doen we echter niet krampachtig: we proberen continu te zoeken naar een goede balans tussen verantwoording en de werklast die verantwoording met zich meebrengt.

Onze keuzes

- ⊕ Het stamkapitaal en het rendement daarop maken het mogelijk om meer te doen dan de wettelijke taken van de provincie. Daarom gaan we voorzichtig om met het stamkapitaal. We maken het niet in een korte tijd op. Dat past niet in het verantwoord omgaan met geld en ook niet bij onze verantwoordelijkheid richting volgende statenperiodes. We moeten echter ook realistisch zijn. Het stamkapitaal wordt steeds minder waard, het is duur om rijk te zijn en onze doelen zijn op dit moment zo belangrijk dat dit af en toe het uitgeven van een deel van het stamkapitaal rechtvaardigt;
- ⊕ Het uitgangspunt is dat we het stamkapitaal op dit niveau houden;
- ⊕ Het stamkapitaal is niet oneindig. Het zal een keer op zijn. Dat hoeven we niet per se tegen te houden. Het stamkapitaal wordt langzaam minder waard en onze vermogende positie maakt dat het Rijk veel vraagt aan cofinanciering. Daarom is het niet verkeerd om het stamkapitaal langzaam af te laten nemen;
- ⊕ Omdat we in principe het stamkapitaal in stand houden, kan een uitname alleen wanneer het heel erg goed is onderbouwd. Hier hoort een Statenbrede discussie aan vooraf te gaan;
- ⊕ Helemaal opmaken is geen goed idee. We hebben wat ruimte nodig om tegenvallers op te vangen en in tijden van nood te kunnen handelen. Daarom is de ondergrens een ruime reserve;

- ⊕ Gelderland is de afgelopen jaren steeds gaan 'integraal programmeren'. Dat betekent dat het vrij beschikbare geld in een grote pot zat en het niet verdeeld werd over verschillende potjes. Projecten moesten bijdragen aan verschillende doelen. De ChristenUnie is een voorstander van integraal programmeren. Het slim inzetten van geld past bij de uitgangspunten van verantwoord omgaan met geld. Bij integraal programmeren horen echter ook de onderbouwing, de afweging of andere instrumenten beter zijn en de verantwoording achteraf;
- ⊕ De afgelopen jaren is er voor veel projecten incidenteel geld gereserveerd. Het is beperkt zichtbaar of alle middelen gebruikt zijn en of ze nog ingezet gaan worden. De ChristenUnie is vóór het beoordelen van de reserveringen en of deze ingezet kunnen worden in de lopende begroting;
- ⊕ We kijken naar fondsen vanuit de genoemde uitgangspunten. Voor het inzetten van een fonds wordt goed onderbouwd of dit het beste instrument is. We onderzoeken regelmatig de effectiviteit en doelmatigheid van het fonds. De ChristenUnie wil geld in fondsen waar mogelijk revolverend inzetten. Dat betekent dat een fonds geld investeert en daar rendement op ontvangt en dat het rendement weer wordt ingezet om dezelfde doelen te bereiken;
- ⊕ De financiën van de provincie staan onder druk. Daarom zijn het verkrijgen van cofinanciering en het bereiken van onze doelen met geld uit andere bronnen dan onze eigen structurele inkomsten en het stamkapitaal belangrijker geworden. We stimuleren de organisatie om op zoek te blijven naar mogelijkheden om gebruik te maken van externe financiering;
- ⊕ De provincie zorgt jaarlijks voor een voor de bewoners inzichtelijke en toegankelijke begroting. De ChristenUnie wil dat er een publieksversie komt;
- ⊕ In de begroting is een doelenboom opgenomen die duidelijk maakt aan welke maatschappelijke doelen de provincie werkt. Aan de maatschappelijke doelen zijn programmadoelen gekoppeld die indicatoren hebben die passen bij de ontwikkeling van het programma;
- ⊕ De provincie zorgt voor een jaarlijks structureel sluitende (meerjaren)begroting.

13.4 Participatie

ChristenUnie staat voor sterke gemeenschappen en een gezonde aanvulling van formele politiek door burgerinitiatief en -betrokkenheid.

Maatschappelijke initiatieven verdienen ruimte en ondersteuning. De ChristenUnie vindt dat bij de ontwikkeling van beleid en plannen veel meer gebruik kan worden gemaakt van de kennis van bewoners. Wij zien betrokkenheid van bewoners liever eerder in het proces dan nu vaak gebeurt.

Bij inspraak is het beleid immers al grotendeels uitgekristalliseerd. Ook willen wij de provincie en de politiek toegankelijker en transparanter maken voor bewoners. Wij willen ook als fractie daar ons actiever in opstellen.

Voor veel thema's is voor inwoners de gemeente het eerste aanspreekpunt. Daarin willen we de gemeenten niet voor de voeten lopen.

Tegelijkertijd wordt de rol van de provincie belangrijker, met name in de ruimtelijke sturing en in de gebiedsprocessen op het platteland. Het organiseren van goede participatieprocessen

moet wat ons betreft in goede samenwerking met de gemeenten gebeuren. Als wij als provincie zelf aan zet zijn, moeten we de betrokkenheid van bewoners serieus nemen.

Onze keuzes

- ⊕ Op maat ondersteuning van maatschappelijke initiatieven. Dit kan gaan om geld, maar ook om informatie, begeleiding, training, een plek, of ruimte in regels. Niet teveel bureaucratie en regels bij subsidie voor maatschappelijke initiatieven. Doorzetten van Dorpendeals;
- ⊕ Meer voorlichting over 'right to challenge';
- ⊕ Bevordering en bescherming van de plek van inwoners aan overlegtafels, in gebiedsprocessen en in participatietrajecten georganiseerd door private partijen. Afbakening van gebieden en groepen moet daarbij passen;
- ⊕ Betere zichtbaarheid van de provinciale politiek, laagdrempelige mogelijkheden voor contact;
- ⊕ Een interactief deel van de provinciale website, waar inwoners terecht kunnen met ideeën, zorgen, vragen en reacties en waar actief om inbreng wordt gevraagd op actuele onderwerpen;
- ⊕ Nabeschuiving van Statendagen in toegankelijke filmpjes.